

**ÖSTERSUNDS
KOMMUN**

Parkskolans arbete

läsåret 23/24

-mot diskriminering och kränkande behandling

Grunduppgifter

Vår vision

Alla elever på Parkskolan skall känna sig trygga, respekterade och värdefulla. All personal på Parkskolan arbetar aktivt för att motverka diskriminering och all form av kränkande behandling.

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Grundskolan åk 4-9, samt fritidshemsverksamhet för åk 4-6.

I skolan undervisas även elever i åk 6 från Fagervallsskola och den tiden de tillbringar i Parkskolan omfattas även de av planen.

Ansvariga för planen

Anette Lööf, rektor

Sandra Göransson, bitr.rektor

Planen gäller från

2023-08-24

Planen gäller till

2024-08-31

Elevernas delaktighet

Innehållet i planen ska presenteras och diskuteras under demokratitid och i Trivsel och trygghetsgruppen. Trivsel och trygghetsgruppen består av elevråd och trygghetsambassadörer, förkortas hädanefter TTG, och eleverna ges då möjlighet att framföra åsikter gällande insatser. Alla vuxna ansvarar för att elevernas synpunkter och upplevelser tas till vara.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Alla vårdnadshavare informeras om planen vid årets första klassmöte.

Vid utvecklingssamtalen diskuteras alltid elevens trivsel och trygghet.

Personalens delaktighet

Personalen är delaktig vid utvärdering, kartläggning samt upprättandet av planen.

Personalen kartlägger och utvärderar hur eleverna uppfattar och trivs i sin skolmiljö bl.a. genom elevenkäter och samtal. Värdegrundsarbetet genomsyrar det dagliga arbetet.

Förankring av planen

Innehållet presenteras och diskuteras i klassråd och i TTG varje termin och vårdnadshavare informeras. All personal gör ett kontinuerligt arbete i klasserna och fritidshemmet, med planen som utgångspunkt.

All personal diskuterar det gemensamma förhållningssättet och följer upp insatser på konferenser.

Planen finns på skolans hemsida.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats och vilka som varit delaktiga

All personal har utvärderat föregående plan. Detta har gjorts med gruppdiskussion gällande planen och analys utifrån de olika diskrimineringsgrunderna kopplat till planen. Dessutom har skolans enkät om trivsel och trygghet samt kommunens Elevenkät analyserats för att få en tydligare bild av hur eleverna uppfattar situationen på skolan och hur vi kan jobba framåt för ökad trivsel och trygghet. Df-respons, som är det system där kränkningar och tillbud rapporterats, har också legat till grund för årets utvärdering.

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Vid utvärderingen av fjolårets plan konstaterade vi att de flesta, både främjande och förebyggande, insatser har genomförts som planerat. På flykt ersattes av ett nytt program som heter Beredskap (fungerade mycket bra) och Toleransprojektets resa blev till Norge istället för Polen pga krig. Rastaktiviteterna blev tyvärr inte i den omfattning som vi planerat för.

Det vi konstaterade var att vuxennärvaro är den viktigaste faktorn för en trivsamt och trygg skoldag för våra elever. Detta gäller alltså allt från att personalen äter lunch tillsammans med eleverna, uppmuntras att ta sin fikarast i elevfikat till att skolvårdarna fortsatt bidrar till att rastmiljön och skolan i stort upplevs tryggare.

Däremot är det viktigt att ständigt förbättra och öka synligheten av rastvårdarna och skolvårdarna i båda skolbyggnaderna, för alla årskurser och hela skolgården. Dels genom vuxennärvaro, dels genom att se till att det finns tillgång till spel och aktiviteter.

Demokratitiden är gemensam tid i skolan där det ges möjlighet till värdegrundsarbete klassvis, klassråd samt till delaktighet i TTG. Vi behöver kontinuerligt tydliggöra syftet med TTG och rollerna, både för TTG-elever och vuxna.

Identifierade problemområden utifrån fjolårets kartläggning har uppmärksammats och arbetet kring dessa har påbörjats.

Årets plan ska utvärderas senast

2024-06-30

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Vid utvärderingen analyseras planen i förhållande till det arbete som utförts under läsåret.

Ansvarig för att årets plan utvärderas

Rektor

Främjande insatser

Det främjande arbetet skall leda till att stärka det positiva klimatet och ge förutsättningar för en trygg skolmiljö och goda demokratiska värderingar i verksamheten. Uppföljning sker genom diskussioner på klassråd, handledartid och på den schemalagda demokratitiden för elever samt på konferenstid för personalen. EHT följer löpande upp de främjande insatserna för att se vilket stöd de kan ge till övrig personal, men även om de kan vara behjälplig med att organisera nya insatser.

Trivsel och trygghet

Insatser

Varje klass har handledare/klasslärare som tillsammans med övrig personal har möjlighet att se alla elever, samverka med elev och vårdnadshavarna, skapa en trygg studietid och en gynnsam kunskapsutveckling. Skolveckan inleds tillsammans med klasslärare/handledare för att strukturera veckans arbete och aktiviteter. Eleverna får arbeta med värdegrundsfrågor och frågor kopplade till hälsa, tillsammans med sina klasslärare/handledare på demokratitiden. Klasslärare/handledarna ansvarar för att klassråd genomförs minst en gång i månaden under demokratitiden.

Skolvårdar – vi har tre skolvårdar som arbetar för att skapa goda relationer med eleverna, finns i korridorer och skolgård, erbjuder dagligen rastaktiviteter, bistår handledare/klasslärare i kontakten med vårdnadshavare samt arbetar för att alla ska känna sig sedda och trygga. De är också delaktiga i utredning av kränkingsärenden.

Rastvårdar – rastvårdsschemat synliggörs för åk 7-9 i elevfiket och för åk 4-6 i kapprum och är en del av det fortlöpande arbetet för personalen. Rastvårdarna och skolvårdarna ska finnas i båda skolbyggnader och på skolgården för ökad trygghet under skoldagen.

Fiket - är en plats i skolan dit alla är välkomna. Skolvårdarna säljer smörgåsar under förmiddagarna för åk 7-9 och vid ett tillfälle/månad för åk 4-6. Spel finns att låna av skolvårdarna och av DV-gruppen.

Elevrådet/TTG får ett fortsatt uppdrag att tillsammans med skolvårdarna regelbundet ta fram förslag för ökad trivsel och aktiviteter på raster. Protokollet för elevrådet sätts upp i huvudbyggnaden.

Fasta placeringar – läraren ansvarar alltid för klassrumsplaceringar och indelning av grupper. Placeringsbeskrivning sitter uppsatt i respektive klassrum.

Klassdagar/handledardagar - sker bland annat vid skolstart och terminsavslutning, planeras utifrån gruppstärkande aktiviteter och trivsel i klasserna.

Rastaktiviteter – målet är att erbjuda vuxenledda aktiviteter dagligen för åk 4-6, samt några gånger/vecka för åk 7-9. Fritidspersonal har i uppdrag att planerar upp och genomföra detta.

”Fadderverksamhet” –Under läsåret har skolan planerat för aktiviteter i åldersblandade grupper. Denna verksamhet främjar ett positivt och tryggt skolklimat. De äldre eleverna tar

hand om och hjälper de yngre och ibland blandas åldrarna i rastlekar och under de planerade aktiviteterna. Med de äldre eleverna förs återkommande samtal om vilket ansvar det innebär att vara fadder och tillhöra de äldsta på skolan. De görs medvetna om att de utgör föredömen för de yngre.

Friluftsdagar - skapar gemenskap och möjlighet att bli sedd utanför skolans arena.

TTG-dagar – tex inför höstlovet och vid Alla hjärtansdag, med målet att skapa trivsel och ökad gemenskap. TTG planerar även schemabrytande dag i slutet av läsåret utifrån ett tema.

Parklyran - är ett årligt återkommande evenemang där elever och lärare klär ut sig och spelar brännboll. Elever i åk 4-6 inom upptagningsområdet bjuds också in. Målet med dagen är inte i första hand att vinna utan att visa god laganda.

Skolkör, luciatåg, julavslutning och skolavslutningen med flaggtåg - är alla aktiviteter med målet att skapa gemenskap och trivsel.

Toleransprojektet - alla elever i åk 8 får söka Tolerans. Syftet är att lära av historien och om sig själva. Ett antal elever från Parkskolan får möjligheten att genomföra Toleransarbete tillsammans med elever från andra högstadieskolor, vilket även skapar integration mellan skolor. Detta kommer även andra elever och personal till gagn via redovisningar i slutet av läsåret.

Främja likabehandling oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck.

Insatser

Att som personal hela tiden vara lyhörd inför individers olikheter och inta ett könsneutralt perspektiv, exempel på detta är att vara observant på placeringar, talutrymmet i lärmiljön och ord/uttryck som kan vara kränkande.

Studie- och yrkesvägledare arbetar tillsammans med övrig personal för icke könsbundna gymnasieval och vid övriga val.

Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet.

Insatser

Årskurs nio deltar i Jamtlis projekt "På flykt" (om detta genomförs). Där får eleverna kunskap om hur det är att vara flykting och migrationsprocessen i Sverige.

Vi planerar alla schemabrytande aktiviteter så att samtliga elever kan delta.

Vid skolans julavslutning och skolkören ges alla elever möjlighet att framföra musik och dans från sin kultur.

Varje år i samband med skolavslutning arrangeras flaggtåg där skolans samtliga nationaliteter är representerade.

Främja likabehandling oavsett religion eller annan trosuppfattning.

Insatser

Det är ett skolövergripande uppdrag då det berör samtliga i skolan, men sker även löpande tillsammans med lärarna i SO-ämnena.

Alla schemabrytande aktiviteter planeras så att alla elever kan delta.

Främja likabehandling oavsett funktionsnedsättning.

Insatser

I skolans verksamhet arbetar en DV-grupp som består av personer med olika funktionsnedsättningar, vilket ger eleverna en bild av vad en funktionsnedsättning kan vara och ökar både förståelsen för att alla har en viktig plats i samhället och mångfalden i skolan.

Vi anpassar lärandesituationer utifrån elevernas individuella förutsättningar.

Vi arbetar kompensatoriskt utifrån elevers behov, t ex med hjälp av inlästa texter.

Vi planerar och informerar om alla schemabrytande aktiviteter i god tid så att samtliga elever kan delta utifrån sin förmåga.

Främja likabehandling oavsett sexuell läggning

Insatser

Personalen har ett öppet förhållningssätt och är normkritiska i samtal om sexuella läggningar. Vi ska aldrig förutsätta elevernas sexuella läggning.

Dessutom ska all skolpersonal vara observant på urval av litteratur, läromedel och på hur man uttrycker sig under skoldagen, både som vuxen och som elev. Detta utifrån samtliga diskrimineringsgrunder.

Ansvariga för alla främjande insatser

Rektor tillsammans med all övrig skolpersonal.

Alla insatser ska vara genomförda 2024-06-14

Kartläggning

Kartläggningsmetoder

Alla elever har fått möjligheten att besvara Trivsel- och trygghetsenkäten, som är framtagen tillsammans med TTG-eleverna. De har även fått möjlighet att besvara kommunens enkät gällande trivsel och trygghet i skolan

Personalen har kartlagt med stöd av DOs kartläggningsmaterial Husmodellen.

Dialog förs med TTG, klasser, enskilda elever samt vårdnadshavare. Syftet med samtalen är att få information om stämningen på skolan och om eventuella trakasserier, kränkande behandling eller diskriminering. Vi har även granskat fjolårets kränkingsärenden och tagit del av vad som framkommit där.

Områden som berörs i kartläggningen

Trivsel och trygghet, kränkande behandling, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder och sexuella trakasserier.

Hur eleverna har involverats i kartläggningen

Genom TTG och besvarandet av enkäterna under lektionstid. De blir även involverade genom ovan nämnda samtal.

Hur personalen har involverats i kartläggningen

Enkäter, vuxenrepresentanter i TTG, arbeten och återföring på konferenstid.

Sammanfattning av kartläggningen

Elevernas kartläggning utifrån enkäterna visar att:

Vad gäller trivsel på Parkskolan trivs majoriteten av våra elever bra eller mycket bra. Det finns dock ett fåtal av eleverna som inte känner att de trivs.

De flesta av våra elever svarar att de har några eller många kompisar i skolan. Ett fåtal elever upplever att de är ensamma. I alla årskurser finns elever som tycker att andra elever verkar ensamma. Det förekommer dumma kommentarer och miner, men många elever uppger att de aldrig fått detta riktat mot sig.

De allra flesta elever känner att det finns minst en vuxen att prata med om något hänt. Ett fåtal känner inte det förtroendet för någon vuxen på skolan.

Vi har elever som känner sig utsatta och som utsätter andra elever för kränkande handlingar, men majoriteten av eleverna uppger att de aldrig upplevt sig kränkta.

De allra flesta elever känner sig trygga i skolan. De elever som uttrycker otrygghet nämner platserna korridorerna, toaletterna, omklädningsrum och skolgården.

Majoriteten av våra elever har aldrig upplevt någon kränkning utifrån diskrimineringsgrunderna. Vi har dock ett antal elever som känner sig kränkta utifrån etnisk tillhörighet, sexuell läggning och kön. Vi har även ett antal elever som upplever att andra elever blir kränkta utifrån etnisk tillhörighet, sexuell läggning, kön och religion. Fler elever än tidigare har beskrivit att de upplevt att andra elever fått negativa kommentarer om sin personlighet.

En stor majoritet uppger att de får och kan vara den de är på Parkskolan. De flesta uppger att det är okej att vara sig själv på skolan. Några elever uppger att de tror att det finns en risk att bli kränkt om man är homosexuell.

Flertalet av våra elever uppger att skolvårdarna gör en positiv skillnad för deras trivsel och tryggheten i skolan. Att det är vuxennärvaro som är det avgörande för att man ska känna sig trygg. Elever i mellanstadiet önskar fler vuxna i korridorer och på skolgård.

De flesta eleverna upplever att det oftast är bra studiero på deras lektioner, men det är dock ett antal elever som upplever att de vuxna i klassrummet inte säkerställer en god studiero. Elever önskar att undervisande lärare ska vara en tydligare ledare i klassrummet.

Det framgår att det jobb som lagts ner för att öka trivsel och trygghet givit effekt och att vi bör fortsätta utveckla det arbete som vi gör.

Personalens kartläggning visar att risker finns utifrån alla diskrimineringsgrunderna och på alla platser/situationer i skolan, tex via sociala medier, korridorer, gruppindelningar, omklädningsrum och äldre läromedel. Kartläggningen visar att vi måste arbeta mer för att bryta normer och med ord/begrepp/uttryck som kan upplevas kränkande. Önskar utbildning i HBTQI+.

Förebyggande åtgärder

Trygg skolmiljö

Insatser

Rastvärdsschema för personalen och fortsatt uppmuntran till att personalen tar sin fikarast i fiket. Viktigt att de vuxna som är rastvärdar och skolvärdar rör sig på skolgården och i båda skolbyggnaderna.

All personal arbetar aktivt för att alla elever ska känna sig trygga och sedda, skolvärdarna gör det extra under hela skoldagen.

Alltid schemalagd personal i matsalen. Årskurs 4-6 sitter alltid klassvis med fast platser i matsalen. För årskurs 7 gäller detta under höstterminen och utvärderas sedan inför vårterminen.

Läraren är alltid ansvarig för att skapa fasta klassrumsplaceringar och alla gruppindelningar.

Idrottslärarna går igenom rutiner för omklädning i början av varje termin och påminner regelbundet. Vi ska även säkerställa att personal vid i anslutning till omklädningsrummen.

Elevrådet får i uppdrag att ta fram ett förslag via klassråden för ökad trivsel på raster.

TA får i uppdrag att komma med förslag hur vi vuxna kan göra otrygga platser tryggare

All personal lyssnar och agerar om någon elev berättar om egna eller andras upplevelser av kränkningar/trakasserier.

All personal agerar alltid när kränkande ord används och samtalar om ordens egentliga betydelse, samt samtalar om konsekvenser som orden kan få.

Skolans studie- och yrkesvägledare kommer undervisa åk 7-9 klass var tredje vecka under demokratitiden och vid några tillfällen under läsåret för åk 4-6, med fokus på demokratifrågor och öka elevernas förmåga till kloka val i skolan och i livet i stort.

Motivera insats

En del elever upplever att de inte känner sig trygga i skolan och en del elever upplever kränkningar.

Etnisk tillhörighet, religion/annan trosuppfattning, funktionshinder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning och ålder

Insats

Skolans gemensamma lektionsstruktur sitter uppsatt i alla klassrum och ska användas av personalen under samtliga lektioner, oavsett ämne.

Under Demokratitiden ansvarar klasslärare/handledarna för att alla elever få kännedom om innehållet i denna plan samt aktivt arbetar med begreppen som finns förklarade i slutet av plan.

Alla lärare planerar sin undervisning i respektive ämne så att eleverna får jobba med värdegrundsfrågor och då särskilt de delar som eleverna påtalat brister i via TTG-enkäten - etnisk tillhörighet, sexuell läggning och kön.

All personal ser över sitt undervisningsmaterial så att det inte bryter mot någon av diskrimineringsgrunderna eller stöttar förlegade normer

Centrala elevhälsan har personal som är HBTQI- certifierade och skolans personal kan kontakta dem kring dessa frågor för råd och stöd.

Motivera insats

Kartläggningen visar att skolan behöver skapa en tydligare struktur för värdegrundsarbetet, då det finns elever som inte känner sig trygga i skolan.

Etnisk tillhörighet

Insatser

So-lärare arbetar med religion och andra trosuppfattningar, etnicitet och integration samt för diskussioner med klasserna kring vårt mångkulturella samhälle. Tips på material:

Serietidningen "På flykt" med tillhörande lärarhandledning.

Svenska/sva-lärarna arbetar med identitet, relationer, yttrandefrihet och kommunikation.

Många uppgifter bygger mycket på frågor om dessa områden.

Motivera insats

Elever har i enkäten visat att de känner sig kränkta utifrån etnisk tillhörighet.

Kön, könsidentitet och sexuell läggning

Insatser

All personal ska sträva efter att undvika att tilltala elever utifrån könstillhörighet, t ex "Kom igen nu tjejer/killar!"

Alla klasser kommer att få arbeta med normer kring dessa områden .

Ord/uttryck som kan vara kränkande samtalar vi om med eleverna, förklarar den egentliga betydelsen.

Tips på material: Stopp min kropp.

Utbildning för all personal kring sexualitet, samtycke och relationer. Detta ska utgöra ett underlag inför alla ämneslärares läsårsplanering.

Motivera insats

Elever har i enkäten visat att de känner sig kränkta utifrån kön och sexuell läggning.

Ansvarig för allt förebyggande arbete

Rektor, tillsammans med all personal.

Datum när det ska vara genomfört

2024-06-14

Rutiner för akuta situationer

Policy

Det råder nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling på Parkskolan. All personal lyssnar och agerar om någon elev berättar om egna eller andras upplevelser av kränkningar/trakasserier, eller då de ser att någon kränkts.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

All personal lyssnar och agerar om någon elev berättar om egna eller andras upplevelser av kränkningar/trakasserier. En anställd som upptäcker pågående kränkningar/trakasserier skall genast ingripa. Då den akuta situationen åtgärdats meddelas elevens/elevernas handledare. Där efter görs skyndsamt en anmälan i Df-respons.

Personal som elever och föräldrar kan vända sig till

Det finns klasslärare/handledare i varje klass som elever och föräldrar i första hand vänder sig till.

Vid behov kan man även vända sig till skolans elevhälsoteam eller skolvårdarna:

Anette Löof, rektor

Sandra Göransson, bitr.rektor

Marianne Lindberg, speciallärare

Johanna Wedberg, speciallärare (börjar 231004)

Miriam Theophanous Ericson, skolkurator

Tyra Katarina Petersson, skolkurator

Lisa Hallsten, skolsköterska

Ellenor Storm, studie och yrkesvägledare

Julia Östlund, skolvård (f.ledig ht-23)

Magnus Fahlander, skolvård

Tanja Nilsson, skolvård

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever

När misstanke om diskriminering eller kränkande behandling väcks, ska utredande och åtgärdande arbete genast sättas igång. Skollagen 6 kap 10 § säger att all personal på skolan som får kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkning är skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektor anmäler omedelbart detta till barn- och utbildningsnämnden och berörda handledare/klasslärare ansvarar tillsammans med exempelvis skolvårdar för att aktuella åtgärder genomförs.

Om någon upptäcker ett pågående bråk med fysiskt våld eller hot om våld där man bedömer situationen som hotfull är det viktigt att så fort som möjligt ta hjälp av annan personal för att avstyra bråket.

Hantering av händelsen

Enskilda samtal med de elever som har varit inblandade startar omgående. Det är viktigt att elevernas berättelser tas på allvar! Rektor ska informeras skyndsamt via anmälan i Df-respons. Det bör alltid vara två vuxna vid samtalen. En som antecknar och en som för samtalet. Detta bör vara de som anses mest lämpade för tillfället.

1. När någon anser sig trakasserad eller kränkt. Prata med den som är utsatt: Utgå från frågorna NÄR- VAR- HUR- VEM? Anteckna.
2. Vid samtal med elev som kränkt, ska detta göras utan förvarning.

3. Om det är fler än en elev som kränkt så ska samtalen ske med en elev i sänder. Se till att eleverna inte kan prata och komma överens med varandra innan samtalen är avslutade.
4. Informera vårdnadshavarna om händelsen. Den personal som anmält händelsen ansvarar för att all berörd personal informeras och anmäler skyndsamt händelsen till rektor i Df-respons.
5. Uppföljningssamtal med samtliga elever för att säkerställa att kränkningar/trakasserier upphört.
6. Återkoppling till vårdnadshavare görs löpande av den som genomför uppföljningen.
7. Är ovan ej är tillräckligt, går vi vidare med ett möte med vårdnadshavare, elev, handledare och rektor. Om andra åtgärder behövs för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero kan rektor besluta om omedelbara och tillfälliga åtgärder enligt kap.5 i skollagen.
8. Om punkt 7 ej får avsedd verkan, kan en anmälan till socialtjänst/polis komma att göras. Vid uppenbara brott eller övergrepp sker polisanmälan direkt. Detta är rektors ansvar.

Dokumentation, anmälan, hantering, uppföljning, beslut

Det är skolan som har det juridiska ansvaret och bevisbördan om en elev har blivit kränkt. Därför är det viktigt att det finns skriftlig dokumentation om vilka åtgärder som vidtas av skolan. Dokumentationen är ett stöd i arbetet med att följa upp åtgärderna och eventuellt förändra dem. Skolpersonal anmäler skyndsamt kränkningar till rektor i Df-respons, rektor anmäler omedelbart till huvudmannen, detta går automatiskt via Df-respons.

Fas 1, Anmälningsskyldighet

- Personal får kännedom händelse och anmäler det till rektor i Df-respons.
- Rektor anmäler skyndsamt till huvudman, vilket sker via Df-respons.

Fas 2, Utredningsskyldighet

- Rektor utser skyndsamt utredare i Df-respons.
- Utredaren kontaktar de som hanterar/inblandade i ärendet och dokumenterar de samtal som förts och vilka åtgärder som vidtagits. Samtal ska hållas och dokumenteras med alla inblandade elever. Utredaren kan även vara delaktig i samtalen.
- Rektor bedömer om det är kränkandebehandling i skollagens mening.
- Handlar det om en kränkning ska åtgärder tas och dokumenteras i Df-respons. Åtgärder kan behövas även om det inte handlar om en kränkning i skollagens mening. Detta dokumenteras inte i Df-respons, ärendet avslutas.

Fas 3, Åtgärdsskyldighet

- Vid kränkning håller utredare kontakt med den som hanterat ärendet, åtgärder dokumenteras i Df-respons.
- Utredaren fortsätter att ha kontakt med den som hanterat ärendet för att följa upp om åtgärderna ger effekt.
- Åtgärder följs upp och förändras vid behov.
- När kränkningarna upphört beslutar rektor om att avsluta ärendet och då upphör de uppföljande samtalen/åtgärderna som handledare/skolpersonal står för.

Fas 4, Återkoppling till BOUN (hanteras av rektor)

- BOUN informeras vid sammanträde genom Df-respons om antalet kränkningar. Rektor lämnar in en analys av kränkningarna till skolchef i oktober och februari. Rektor inkluderar elevhälsoteamet och följer upp planen mot kränkandebehandling och diskriminering.

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränkts av personal

Om misstanke finns att lärare utsätter elev för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling ska rektor omedelbart informeras. Rektor tar sedan över ansvaret för utredning, åtgärder och uppföljning. Rektor informerar chef på förvaltningen. Rektor samtalar med den misstänkte och vidtar vid behov akuta åtgärder samt en eventuell polisanmälan. Vårdnadshavare informeras av rektor som också beslutar om stödande samtal med den utsatta eleven.

Ansvarsförhållande

Rektor är ytterst ansvarig och ser till att händelser anmäls till huvudman. Handledare/klasslärare har ansvar för dokumentation och är tillsammans med övrig personal ansvariga för att åtgärder blir gjorda. Utredaren ansvarar för kontakten med handledare/klasslärare och övrig skolpersonal så att ärendet dokumenteras och följs upp i Df-respons.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekats tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Instagram).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad via Snapchat av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på Instagram. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunderna

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet "Det är för hårt arbete för en tjej". [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala".

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa". [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria ett A i betyg, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]

- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. DO använder sig av Handisams beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam. James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]